

4012
ר.ר.

פרוטוקול מס' 14/1

מישיבת ועדת הכלכלה

ביום ג' י"ח בשבט תשי"ט, - 27.1.59

בשעה 11.15

נוכחים:

- ב. אבניאל - היו"ר
- ע. איכילוב
- ב. אזניה
- ש. בז'רנו
- ש. שורש
- א. תלמי
- מ. אולמרט
- ש. אונא
- ב. מינץ

מזמנים:

- שר החקלאות מר ק. לוז
- מר נוימן
- מר קנטור
- מר שבו
- מר בן-צבי שמעון - ראש מועצת גבעתיים
- מר בגנו משה - ראש עיריית בני-ברק
- מר ארליך - יו"ר ועדת המים והמאור של עיריית תל-אביב
- מר גוזני - מהנדס מפעל המים - תל-אביב
- מר דותן - מנהל מפעל המים - תל-אביב
- מר א. בן-צבי - מנהל מפעל המים גבעתיים
- מר זיסמן - סגן ראש עיריית דמת-גן
- מא אבידור - מנהל מחלקת המים
- מר רוזן דב - משרד הפנים

המוזכיר:

מר פלקסר

סדר היום:

בעיות המים בגוש "דן".

=====

היו"ר ב. אבניאל:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. ברצוני שיושם הדגש בישיבה זאת לא כל כך על תשובות לדברי בקורת שיושמעו כאן, אלא על הצעות מעשיות, כיצד לפתור את בעיות המים. אני מקווה שנסכם במהרה את העניין, בזמן הקרוב ביותר, ותוך שבוע או שבועים נוכל להגיש מסקנות בעניין זה. אנקש מכם להציע לנו הצעות: כיצד לצאת מהמבוכה הזו, בו אנו נתונים.

מר ארליך:

ברשותך היו"ר, אשתדל ללכת לפי ההנחיות. אולם לא אוכל להמנע, בדברים מאד קצרים, גם להשיב מלים מספר לדברי מנהל משרד הפנים, מהישיבה האחרונה.

וברצוני קודם כל להקדים תשובה לשאלות של חברי ועדת הכלכלה אשר הוצגו בפנינו. השאלה הראשונה היתה של חברי-הכנסת אונא ושל היו"ר ד"ר אבניאל, בדבר כושר ההספק של התעשייה בארץ לייצר מודדים. קיימים שני בתי חרושת המבטיחים לספק את מלוא הכמות הדרושה, בהתאם לדרישות. ויש להניח שהדבר גם ניתן להעשות על ידם.

לשאלה של חברי-הכנסת אונא ומינץ, מה ניתן לעשות לנוכח המצב הקיים של מצוקת המים. עלינו לציין כי פתרון רדיקלי מידי, איננו נראה לעין, כמובן שבמשך השבועיים משהו קרה. ירדו קצת גשמים, ונתפלל להמשכם. אבל פתרון רדיקלי, מידי, אין בידינו להציע.

אנו עושים כל מיני פעולות, ואדבר עליהן בהמשך דברי. יש להניח שעצם התקנת מודדי מים, תגרום למשטר מים ואוויות חסכון. כמובן שנוכל לעמוד על מידת החסכון רק לאחר מספר חודשים של נסיון.

לשאלת חברי-הכנסת אונא לבעיית הסכסוכים העלולים לפרוץ בבתיים. הקדשנו לבעיה זאת תשומת לב מיוחדת ואנו מניחים כי על ידי הסדרים בקרב השכנים, וקביעת סכומים עד למינימום, לא תתעורר הבעיה. בשטח הכללי - הקדשנו לבעיה זאת תשומת לב מיוחדת, ואנו מניחים כי על ידי הסברים, הדרכה בין השכנים, וקביעת שיטה לחלוקת חשבונות מינימום, נפתור את הבעיה. יש גם נסיון של ירושלים מבחינה זאת, ועוד כמה מקומות במדינה, ולא שיענו על סכסוכים מיוחדים בין השכנים בשטח זה. דבר זה קיים בארצות שונות, וגם בארץ ישנן מספר דוגמאות מסוג זה, כך שנראה לנו שהדבר ניתן לביצוע. אנו חושבים שגם בחל-אביב נצליח בשיטה זאת. במקרה הגרוע ביותר, יוכלו הצרכנים לקבל מודדים דירתיים, ואנו מניחים שאלה לא יהיו רבים.

היו"ר ב. אבניאל: בנקודה זו אשאל אותך דבר קונקרטי. אתם בדעה ברורה שמודדי מים משותפים, הם פתרון שלא יגרום לקשיים לדיירים?

מר ארליך: אנו יוצאים מתוך שתי נקודות, שמודד מים דירתי נושא בחובו שני עקרונות. האחד - דיובון ישיר לחסכון במים. והשני - מניעת סכסוכים בין השכנים. אולם עד אז אנו חייבים ללכת בדרך הניתנת לנו, ולקבל את הרע במיעוטו. כלומר, מודד מים ביתי. ואנו מציבים לעצמנו שיטות.

אנו נחלק את הסכום הכללי בין כל דיירי הבית המכיל למשל 18 חדר, או בין שש דירות. נשלח חשבון כללי. והיה ו-30% מהדיירים ירצו לערער בחשבונות, נחלק את החשבון הכללי של הבית לפי מספר חדרי הבית. כלומר, אם אדם גר בשלושה חדרים - ישלם לפי שלושה חדרים. אם אדם גר בשני חדרים - ישלם לפי שני חדרים; אם גר בחדר אחד - ישלם לפי חדר אחד. אני מביין שזה עלולה להתעורר שאלה אחרת, שאלת מספר הנפשות בחדר. יכולה להיות משפחה שמספר הנפשות בחדר אחד עולה על מספר הנפשות של המשפחה השנייה הגרה בשני חדרים. אולם לצדק אבסולוטי מבחינה זאת לא נוכל להגיע, ולא נוכל לעשות חלוקה של נפשות בדרך המתקבלת על הדעת. על ידי כך לא פתרנו את החסכון בצמצום המים. כי דירה של חדר אחד עם 7 נפשות, מבחינה סוציאלית אני מביין זאת, יעשו להם את החשבון, ולא איכפת יהיה להם שהמים זורמים. בשלב ראשון אין לנו דרך אחרת.

היו"ר ב. אבניאל: אין אפשרות לעשות מודדי מים דירתיים אפילו תוך זמן קצר?

מר ארליך: הסברתי את דברי. בישיבה המשותפת עם שר החקלאות ושר הפנים, הם קיבלו את דעתנו אשר אנו מציעים אותה. זה שנה וחצי, שבשלב ראשון לא יתכן להתקין מודדי מים דירתיים אלא מודדי מים ביתיים.

א. תלמי: האם מודדי מים אלה כולם מתוצרת הארץ ואין תוצרת אחרת?

מר ארליך: אם כל ישובי המדינה יתחילו בשעה אחת להקיץ מודדי מים לפי חוק מדידת המים תשט"ז, יתכן שהמפעלים הקיימים לא יוכלו לספק את הדרישות.

מר קנטור: אין כל סכנה כזאת.

מר ארליך: הבעתי את דעתנו, שהמפעלים יוכלו לעמוד ולהענות לדרישות.

היו"ר ב. אבניאל: גם אם נרצה לעשות מודד מים בודד לכל צרכן?

מר נוימן: אין כל הצעה לעשות את מודדי המים הדירתיים. קיים מצב, וגם מר ארליך הזכיר אותו, ששר החקלאות ושר הפנים הסכימו לתכנית ביניים, שבתל-אביב, ורק בתל-אביב, יש שלב ביניים שתוך שנה אחת ייעשו כל מודדי המים הביתיים הנחוצים, בכדי לעבור מיד למדידת מים בכלל. על כך הוסכם, לא הוסכם עם העיר. אבל אנו מצדנו, משרד החקלאות ומנהל המים הסכימו לכך שנדרוש מתל-אביב רק מודדי מים ביתיים. כמובן, נעבור גם כלל האפשר גם לדירתיים. אבל הפרוגרמה שדרשנו אותה הייתה: תוך שנה, עד ה- 1.1.1960 לעשות את 25,000 מודדי המים הביתיים, הנחוצים בכדי למדוד מייד את כל המים בעיר תל-אביב. אני מצטער לאמר, שהפרוגרמה המינימלית הזאת לא נתקבלה על דעת עיריית תל-אביב. אנו וויתרנו גם לגבי התקופה של שנה אחת, והסכמנו לתת תקופה של מחצית שנה נוספת, בשביל אותם ה-25,000 מודדי מים. גם את זה עיריית תל-אביב לא קיבלה. ולמעשה נוצר היום - לא בלתי מוסדר - מצב שהמותר לי לאמר עליו, שחברה במדינה מסודרת לא הייתה צריכה לסבול אותו. לא נעשה מינימום של מאמץ מצד העיר על מנת להתקדם בקו המינימלי הזה שעליו דיברתי.

היו"ר ב. אבניאל: אני מחשיב מאד מאד את ענין מודדי המים, ולכן אני נוטה לברר וללבן את הנקודה הזאת מכל צדדיה.

מר ארליך: לשאלת חבר-הכנסת אולמרט בדבר חלוקת השימושים של המים בתל-אביב. מתוך 52 מליון קוב מים, שהקיפה את התצרוכת הכללית למגורים, לתעשייה ולחקלאות, משרדים, בתים ציבוריים, מוסדות חינוך, אין עדין מדובר אלא ב-11,000 מודדים בלבד. אנו יכולים לתת הערכה משוערת בלבד לא רק לפי חלוקת הכמות, אלא לפי הצרכים השונים. אבל אין לנו יסוד אבסולוטי. לתעשייה ומלאכה - כ-10%, שהם כ-5 מליון קוב מים. מספרים אלה אינם כוללים את התעשיות הקטנות. יתו השימושים, כגון: שירותים ציבוריים, מוסדות חינוך, ארגון ציבורי, חקלאות מסויימות, כ-5%. פרטים נוספים בדבר חלוקת השימושים האחרים, נוכל למסור רק אחרי ההתקנה.

מ. אולמרט: זה בכל זאת 45 מליון קוב מים.

מר ארליך: שאלה אחרונה של חבר-הכנסת איכילוב. אחזור אליה בהמשך דברי.

אני מגיע לדברי מנהל משרד הפנים מר שבו. קודם כל ביחס למשק הסגור. בשנה האחרונה גשנה הצעה של משרד הפנים, לבנות את תקציב מפעל המים כמשק סגור. אנו נוהגים בהתאם להוראת שר הפנים. אולם אני חייב לציין שדברי מר שבו ביחס ל-7 ו-9 מליון לירות אשר עיריית תל-אביב כאילו העבירה למטרות אחרות, לצרכים אחרים. הדבר מסתכם ב-1,4 מליון לירות שגם זה הוקטן בהתאם לעבודות פיתוח שעשינו בשנה האחרונה. לא נעשה החישוב מה היו ההכנסות של מפעל המים. אולם כל ההכנסות של מפעל המים הוצאו אחר כך לצורכי המים.

את תקציב העירייה מאשר שר הפנים. ובמידה ותקציב מפעל המים היה בנוי כך, שהוא העביר עודפי מחלקת המים למחלקות אחרות, יכול היה שר הפנים לא לאשר את הדברים האלה. כפי שאמרתי, מנהל משרד הפנים דיבר על סכומים של 7 ו-9 מליון לירות. בדקנו את הדבר וראינו שזה מסתכם ב-1,4 מליון לירות, והכספים הוצאו לצורכי מים, לפתוח צורכי המים בעיר. כך שאם נדבר היום מבחינת איזון הכנסות והוצאות, הכנסות המים הוצאו אך ורק לצורכי המים.

אני גם חייב להעיר, ומר שבו התבטא שעיריית תל-אביב אם היא מוציאה 3 מליון לירות לתערוכה, היא חייבת לדאוג לענייני המים שאינם חשובים פחות מתערוכה. אני חייב להעמיד את חברי ועדת הכלכלה על עובדות אחרות. עיריית תל-אביב הוציאה 250,000 לירות לבניית ביתן קבוע בתערוכה ולא 3 מליון לירות. אם נדבר אל איזור תל-אביב בהיקף של תערוכות וחגיגות אשר עברנו במשך השנה האחרונה, אני לא חושב שהיה זה מופרז מצד עיריית תל-אביב להקציב סכום של 250,000 לירות לבניית ביתן קבוע בתערוכה.

אני רוצה להעיר לחברי ועדת הכלכלה, שהשימוש במים בתל-אביב, שימוש למגורים, כפי שזה מתבטא ב-45 מליון קוב נטו, זה איננו רק לאנשים הגרים בתל-אביב גופה. אתם חייבים להביא בחשבון שבתל-אביב באים יום יום בין 150,000 ל-200,000 נפש מחוץ לעיר, והשימוש במים גדל. אולי הוא פחות מאשר השימוש של התושב הקבוע של העיר. אנו זוקפים את השימוש הזה על חשבון התושב. אנני רוצה לאמר שאי-אפשר לחסוך בתל-אביב מים, למנוע בזבוז, להקטין את השימוש, אבל לא בצורה כזאת כפי שמעמידים את השאלה.

דעתנו היא, שאנו צריכים לגשת עכשיו לביצוע התכנית של מודדי מים ביתיים. הממשלה הודיעה לנו מפורשות שהיא לא תושיט כל עזרה ואנו חייבים לחפש את האמצעים בכוחותינו אנו. אם כי פתוך אי השלמה, אבל באין ברירה, קיימות אצלנו שלוש הצעות למימון בעיית התקנת מודדי המים.

קיימת הצעה שאנו נתחיל לגבות פקדון מכל חדר בעיר, בגובה של 250 פרוטה לחודש. כלומר, כל חדר ישלם 3 לירות לשנה פקדון בעד השימוש במים או במד המים. אנו מקווים להגיע ל-10 מליון לירות על ידי פעולה זאת. אנו יוצאים מתוך הנחה שכל תושב צריך להשתתף במימון התקנת מודד המים הביתי. בכסף זה נוכל להשתמש במימון מודדי המים. במקרה ותושב העיר עוזב את תל-אביב ומפסיק להשתמש במים, יקבל בחזרה את דמי הפקדון. אני יכול להביא כדוגמה לעניין הזה, את חברת החשמל.

ההצעה השנייה, היא ההצעה שהציע חבר-הכנסת איכילוב, ביחס למימון על ידי הבנקים. גם להצעה זאת אנו מקדישים עכשיו השומת לב ודיון.

ההצעה השלישית - מימון על ידי חברות קבלניות, וביניהן ישנה חברה אחת אשר רכשה כבר נסיון מסויים. קיימת חברה המציעה לנו למסור לה את התקנת מודדי המים בעיר. היא מתחייבת תוך שנה וחצי להתקין 30,000 מודדי מים ביתיים. מחיר ההתקנה ייגבה על ידי העירייה. החברה הזאת מוכנה לתת לנו ערבויות מתאימות. אנו שוקלים בין שלוש האפשרויות הללו, ובימים אלה תיפול ההכרעה. כשלעצמי, הייתי נוטה לקבל את ההצעה בדבר הפקדון.

אני רוצה להוסיף שאנו מנהלים פעולת הסברה בקרב האוכלוסיה, בדבר מניעת בזבוז המים. אנו מציגים כעת סרט בתל-אביב, סרט קצר בן 5 דגעים, אשר הוא מאד מוצלח. אני רוצה לקוות שהוא גם משפיע. עד כמה שידוע לי, יש לו הד חיובי בציבור. אנו מציגים אותו גם בבתי הספר השונים בעיר. הוצאנו חוברת מיוחדת המיועדת לנוער בדבר חשיבות המים ומניעת בזבוזם. אנו פונים על גבי מודעות עירוניות, כלומר, ראש העיר פונה מדי קיץ בקיץ, בתחילת הקיץ, לתושבים בקריאה: לא לבזבז מים. לפני שבועיים הוצאנו כרוז לתושבי העיר. אנו סבורים שפעולת ההסברה הזאת צריכה להיות כלל ארצית, מכוונת, גם על ידי הממשלה כדי להטיל מרות ומשטר של מניעת בזבוז מים במדינה. אלה הן האפשרויות שאנו רואים לפנינו.

לסיכום, ברצוני לאמר שעיריית תל-אביב תחליט תוך שבוע ימים על אחת הדרכים האלה למימון ביצוע התקנת מודדי המים הביתיים, וניגש ללא דיחוי להתקנתם.

מד בגנו:
ההצעות אשר הוצעו, איך להקטין את צריכת המים, האם להפסיק שעוץ? נדמה לי שהצעה זאת לא באה כלל בחשבון, זה דבר שלא בא לביצוע, אלא בתקופה שיוכלו להגיד שאין מים. הצעה כזאת, תביא לבזבוז יותר גדול של מים. לעומת זאת, יכול להיות מצב שבבית הרושת מסויים, חייבים להיות מאד, ודווקא באותה שעה מים אלה לא יהיו.

צריכים לעשות במהרה שני דברים. קודם כל, להתחיל למדוד את המים, וזה כבר יתן חסכון גדול. הדרך השניה - קביעת מחירים כדי שנוכל להתחיל למדוד.

היו"ר ב. אבניאל: אמרת "קביעת מחירים". מה אתה רוצה לאמר בזאת?

מר בגנו: היום הכל בנוי אחרת. התקציב בנוי על סדר אחר, שכל חדר משלם, אם התחלתי למדוד.

קיימת שאלה, איך בכלל לא לגלגל את כל המבנה של התקציב? ואם דברו כאן היום על משק סגור, אני לא רואה כל כך פסול בזאת אם המשק לא סגור. אמנם, אם תהיה מדינה, יצטרכו כך לעבוד. אבל לפי המצב היום, אם יקמו משק סגור, ואי אפשר יהיה להעביר למקום אחר, הרי צריכים להתחיל אל ידי כך את יתר המספרים. התקציב בנוי על הכנסה, וזה לא משנה מאיזה מחלקה. והבעיה - איך מגיעים לפתרון.

הבעיה הראשונה היא של מודדי מים דירתיים וביתיים. אם אנו רוצים לגשת לפתרון הבעיה, עם כל הקשיים העלולים להיווצר על ידי מודדי המים הביתיים, רצוי יותר להתקינם. דבר זה יאפשר לנו תוך תקופה קצרה להתחיל למדוד את כמות המים. אצלנו בעיריה היתה הצעה שתוך שלוש שנים צריכים להגיע למודדי מים בכל דירה. במידה והולכים להתקין מודדי מים דירתיים, ברור, שבחקופה הראשונה לא נוכל למדוד את המים בכל הדירות, ואז מתחילות בעיות: למה אצלי מודדים, ולמה אצלנו לא מודדים, ולשלישי יש מים כמה שהוא רק רוצה. אם נתפוס את המים בכל הבית, זה כבר דבר כדאי. אבל יחד עם זאת צריכים להיות מוכנים לקצאת אפשרות ששכנים שירצו מודדי מים דירתיים, יוכלו לקבלם.

בבתים ישנים נתקלים בקשיים בשעת ההתקנה בגלל סידורי האינסטלציה. לפני זמן קצר, הנהגנו אצלנו בעיריה, שבבתים החדשים, בכל בית מוכרה להיות מודד מים, ובשעת הבניה מתקינים כבר את האינסטלציה הדרושה. אצלנו הקבלן מממן את התקנת מודד המים, וכשהדייר נכנס לדירה, הוא מחזיר לקבלן את כספי מודד המים. הבעיה הקיימת היא רק בבתים הישנים. אם רוצים להגיע מה שיותר מוקדם להתקנת המודדים, חלקה של הממשלה במימון צריך להיות יותר גדול. רק בדרך זאת נוכל להגיע להתקנה מהירה של מודדי המים בכל בית ובית. באופן ממוצע עולה מודד מים 100 לירות עם התקנה. אצלנו למשל, אם להוסיף לזה את הביתיים, צריכים עוד 1,200 מודדים, הווה אומר, סכום של 120,000 לירות, רק התקנת המודדים. מובן שאנו לא יכולים לעשות זאת תוך חצי שנה, אם לא נקבל את המימון הדרוש.

אומרים לנו כאן, שבסביבה שלנו משתמשים בהרבה מים. אינני יודע אם לקחו בחשבון את כל הגורמים. כי החישוב צריך להיות כזה, שיש להוריד את השימושים לתעשייה ולחקלאות, ורק אחר כך למדוד את המים.

ברור שתהליכה בעיות. למשל דמי השימוש במודד. אינני חושב שרק החזקת המודד צריכה לעלות 10 לירות לשנה. זה כולל אמורטיזציה. ואם רוצים להגיע לכך שנוכל למדוד בדיוק, יש צורך כל שנה לבדוק את המודד מחדש, ואינני חושב שזה צריך להגיע ל-10 לירות לשנה. אולם נעזוב בעיה זאת. הבעיה היא איך לגבות את הכסף.

מר נוימן: ה-10 לירות לשנה כוללים גם החזקה וגם תליית המודד.

מר בגנו: לא מדובר כאן על תליית המודד. אני מדבר על השמירה ועליו ועל התיקונים שיש לעשות בו.

אני חושב שהיה רצוי לו היתה יכולה להילת ועדה של מומחים שהיו יכולים לייעץ, בכל מקום ומקום, ובפרט - לו יכולנו להגיע למשהו אחיד. אני כולל בזה את מחירי המים, כמה הם צריכים לעלות, ואיך לעשות זאת. האם לפי חישוב של חדר?

ע. איכילוב: אם מדובר על שיטה של מודדים, הכוונה שתצדכן ישלם לפי כמות המים.

מר ש. בן-צבי:

אצלנו בגבעתיים, מתנהלת אספקת המים כל השנים לפי מדידה. קיימים מודדי מים בכל הבתים. היות והמצב אצלנו כזה, אני רוצה לענות על השאלה שהתעוררה בדבר המריבות והספוסים בין השכנים. אני יכול לומר, מתוך נסיון - אם כי אצלנו היחידה ביתית - כי לא היו סכסוכים בין השכנים. בכל בית קיים ועד המקבל את החשבון הכללי ומחלקו בין השכנים לפי מספר החדרים. אמנם קיימת אצלנו כמות מינימום של מים המוקצבים לכל חדר, 15 קוב. שיטה זאת הוכיחה את עצמה והיא מוכיחה שאין כמעט עודפי מים.

היו"ר ב. אבניאל:

בממוצע, מה כמות המים אשר משתמשת בה מפסחה?

מר ש. בן-צבי:

עם תעשייה ושירותים - כ-300 ליטר ליום.

שר החקלאות ק. לונ:

מה מחיר המים?

מר ש. בן-צבי:

השנה 50 פרוטה. העובדה מוכיחה שלא מבזבזים בגבעתיים מים. יכול להיות שהמינימום גדול מדי ויש צורך להקטינו, דבר שיביא לחסכון במים. אני חושב שרק שאלת המינימום היא השאלה העיקרית הקשורה לגבעתיים. ועל ידי צמצום בממוצע זה נוכל להגיע לחסכון הדרוש באספקת המים.

היו"ר ב. אבניאל:

גם עבור המינימום משלמים. אז אולי צריכים, במקום לצמצם את המינימום להביא לעליית מחיר המים?

מר ש. בן-צבי:

אצלנו משלמים לפי חדר. זה כולל לירה אחת לטיפול והתקנת המודד, ויתר הסכום הולך על המים עצמם.

מח. א. בן-צבי:

הבעיה של מחיר המים לא פחות חשובה מעצם מדידת המים. הנסיון אצלנו מוכיח, עד כמה באמת בקודה זאת לא כל כך קובעת, ובצד מתכוון למודד הדיירתי. אני מקבל את הדעה של ראש המועצה, כי על ידי צמצום המינימום נגיע לחסכון.

נסינו להכניס לגבעתיים, שלוש שיטות מדידה. האחת - התקנת מודדים דירתיים; השניה - קביעה לפי שיטת המינימום; והשלישית - תשלום לפי מספר החדרים. הנסיון הוכיח שהבזבוז הקטן ביותר היה בשעה שחלקנו את הצריכה הכללית בין הדייר, לפי מספר הדיירים של הבית. ההפרשים בתצרוכת בין מודד דירתי ובין התצרוכת בבתים, לפי שיטת המינימום - לא היו קיימים.

אני חושב שמשטר המים קובע הרבה יותר מעצם המדידה. אני חושב שהשיטה שהגענו אליה אחרי הנסיון הממושך שהיה לנו, יכולה ללמד שעלולים להגיע לחסכון יותר גדול מאשר החסכון שנוכל להגיע אולי, על ידי מודדים דירתיים.

אחרי כן דברי מהנדס העיר תל-אביב מר גוזני.

מר זיסמן:

הצריכה של רמת גן בשנת 1957/58, עלתה מ-13 מיליון קוב מים מתכננים עכשיו את הצריכה לשנת 1959, אנו רואים שהגידול היה רק במליון קוב מים. לפי התכניות שלנו, 10 מיליון קוב מים אנו צריכים לקבל מהבארות שלנו, ואילו את 3 מיליון הקוב הנותרים - מ"סקורות". כיצד אנו חושבים לקל את התוספת של המליון קוב מים, אומר אחר כך.

התצרוכת של מים ברמת גן לפי נפש, היא בערך 340 ליטר ליום. יותר ב-40 ליטר מגבעתיים. והסיבות לכך הן כדלקמן:

הסיבה הראשונה - רמת גן היא עיר של נטיעות. אתם יודעים ודאי שבדלת-גן קיימים 24 גנים ציבוריים, ביניהם הפארק הלאומי שמשתרע על פני שטח של 1,800 דונם, עם עשרות אלפי עצים. שטח הנטיעות הכללי מסתכם ב-3,000 דונם. יש לנו מספר גדול של בתים עם גינות. אם ללכת לפי הפרופורציה, הרי רמת גן היא בעלת האחוזה הגבוה ביותר בשטח של גינות פרטיות בארץ. יש לנו תעשייה ציבורית, הצורכת 2 - 3 מיליון קוב מים לקיץ. יש לנו בריכות שחיה הצורכות כרבע מיליון קוב מים. דבר שה אמנם נובע מתוך קשייה הטופוגרפיים של רמת גן, המכריח אותה להעביר את המים בלחץ גבוה, הגורם גם לצריכה מוגברת וגם לדליפה. כמו כן יש לקחת בחשבון את תהליכי הבנייה ברמת גן, שהם מהגבוהים ביותר בארץ, וגם הפרוצס של הבניה מצריך שימוש רב במים. לא אמשיך להביא נימוקים, אולם ברצוני לציין עוד נימוק אחד שהוא לא פחות חשוב, ונדמה לי שלא לקחו אותו בחשבון. רמת-גן עורכת מפעלים ספורטיביים רבים, אנשים באים לאיצטדיון ברמת-גן, ויש לקחת בחשבון גם גורם זה.

אנו מתכוונים השנה להתקין 10,000 מודדי מים. אני אומר מתכוונים, כי אנו לא יודעים איך. אין לנו את הפתרון המוצע על ידי מר ארליך מל-אביב. זה צריך לעלות לנו 600,000 לירות. היה לנו משא ומתן עם המוסדות הממשלתיים, והובטחה לנו הלוואה בסך של חצי מיליון לירות, ובאופן פתאומי הודיעו לנו שלא נוכל לקבלה. גם אנו מבצעים עכשיו התקנת מודדי מים בבתי פרטיים. בית חדש שנבנה, נבנה עם מודד, אחרת אין קבלת מים. והבעיה היא - התקנת מודדי מים בבתי הישנים. זה לא 45 לירות לבית, אלא הרבה יותר.

ברצוני להעיר הערה כללית. אנו חולקים באופן רציני על המספרים המטפיסטיים שזורקים כאן על השולחן, ובכלל במדינה, על הבזבוז מצד אחד והחסכון מצד שני. הופתעתי על ידי המספרים - שרוח המציאות היתה בדבריו - של מהנדס עיריית תל-אביב. לא יתכן שנפש בחיפה תצרוך 110 ליטר, ואילו נפש ברמת גן תצרוך 340 ליטר. מוכרחה להיות כאן טעות, והטעות היא בחישובים. ואדציע לשר החקלאות - ואני יודע את כוונותיו הכנות - שייזמן ועדת מומחים שתחקור בדבר ותביא מספרים נורמליים לא של העיריות.

שר החקלאות ק. לונ: העיריה משלמת את הכסף ל"סקורות" בעד כמות המים הזאת. "סקורות" לא היתה מותרת על לירה אחת. זאת העובדה.

מר זיסמן:

גם אחרי דברייך, אני עומד על הצעתי. האמצעי המרתיע ביותר הוא העלאת מחיר המים. יש לכם דוגמה מצויינת של שכני הטוב מר בן-צבי, ראש מועצת גבעתיים.

אני חושב שצריכים לתכנן שהתעשייה תפעיל שימוש חוזר במים. זה דבר רציני ביותר. כאן המדובר לא על מאות ליטרים, אלא על מליונים. אני חושב שמשרד החיסוד צריך לחנך את הנוער לחסכון במים. לא צריכים לזרוע פסיכוזה שאין מים אלא להסתפק בהסברה לחסוך מים בשביל החקלאות. האזרח חייב לדעת שהוא חוסך מים בשביל החקלאות ובשביל הנגב, ושלא יהיה קיים הפחד אשר יביא להגירת מים. זאת חייבת להיות אחת הפעולות של משרד החינוך. הוא יכול לתת תרומה נכבדה לעניין הזה.

ס. אולמרט:

אני מעריך נוי. דמת גן מוציאה על נוי מיצומם של 2,400,000 קוב מים בשביל נוי. מה הם הסיכונים להשתמש במים של בתי החרושת עבור גני הנוי. אחרי הכל כמות המים של בתי החרושת היא כמות גדולה מאד.

מר זיסמן:

ברמת גן ישנו אגם, המכיל כ-4,000 קוב מים. האגם אינו מחולחל. אני מוכן לקחת את חברי הוועדה לראות את האגם ולחזות בהמונים שמתמשים בו. זאת לדעתי אחת ההשקעות החשובות. אי אפשר כל הזמן להטיל על האזרח תביעות רבות. צריכים לתת לו גם את האפשרות לבוח.

אני לא חושב שמפעל המים צריך להיות מפעל סגור. הוא סותר את המגמה של חסכון במים. ויושב פה מנהל משרד הפנים היודע שזה אחד הדברים שכל מי שמתמצא בעניינים המוניציפליים, רואה את התוצאות החשובות רק במקרה שהמפעל פתוח. העיריה תשתדל עד כמה שאפשר להעלות את המחירים ולהקטין את הצריכה. במידה ויחליטו על משק סגור - לא יהיה חסכון במים והעיריות לא תוכלנה לקיים את תקציביהן. אני מציע שנחלל מהשליחות.

יש לעיריות הכנסות מהמים. אפשר לעשות את התקציבים בכל מיני צורות על מנת להופיח שאין הכנסה, אבל קיימת הכנסה מהמים. ואנו יכולים להעלות את ההכנסה מהמים על-ידי צמצום במים. אם המחיר יהיה גבוה, אם זה יהיה שטח סגור - נראה את התוצאות.

אני מסיים את דברי בבקשה לוועדת הכלכלה. אני רואה שיש ויכוח עכשיו במדינה. כל אחד מדבר על מים, מדברים על מליונים של קובים, מבלי שזה קיים. אני פונה למומחי המים. קצת יותר זמן וכסף יתנו את התוצאות.

מר קנשוור:

אני מבקש רשות לענות תחילה על דברים שהושמעו כאן בדבר מדידת המים. אינני רוצה להכנס לפולמוס שהתחיל בו מר גוזני, ואני רוצה להקדים ולומר שקיים מזה מספר שנים, ויכוח חריף בין מומחי מים שונים, מהנדסי המים העירוניים והממשלתיים בדבר צורת מדידת המים באיזורים העירוניים. היו גם מספר ועדות שמונו על ידי שני הפנים ושר החקלאות, אשר חקרו בכעיה זאת. הקדישו לזה זמן רב מאד, וגדמה לי שהשתתפו בוועדות אלה כל מהנדסי הערים, ושובי המומחים שיש לנו בארץ בשאלה זאת. ויכוח זה, אינני רוצה לפרט אותו, אם כי מר גוזני היה מראשי הלוחמים נגד המודדים הדירתיים. המסקנות היו, שהדרך הטובה ביותר היא - מדידה דירתית. ואינני רוצה לחזור ולענות למר גוזני על הוויכוח הזה, כי זה יגזול זמן רב מדי.

דבר שני. מנהל המים מעולם לא התנגד שתל-אביב תעשה מדידת מים ביתית, כי הוא ראה בזה תמיד התחלה. גם היום הוא רואה בזה התחלה. הוא תובע את זה והוציא על זה אף צו. ומוזר לשמוע שמנהל המים לא הסכים על מדידת מים ביתית.

לשאלת המדידה הקיימת והטלת איזור מוגן בגוש דן. אני רוצה לומר שכיום בפועל אין מדידה בשום מקום בגוש דן. לרבות גבעתיים. ומדוע? ההסכמה של משרד הפנים והחקלאות להתחיל השנה במדידה ביתית היתה, לא משום שראה את זה כפתרון הטוב ביותר - כבר נשמע שהפתרון הטוב ביותר זו המדידה הדירתית, - אבל הוא ראה בזה שינוי גישה ושינוי שיטה של מכירת מים. עד היום מכירת המים היתה בצורת מס ללא פרופורציה בין הצריכה ובין התמורה. השנה רצינו לשנות את השיטה, שהמכירה תהיה תמורת מים במדידה. אנו חושבים שזה יהיה ההשיב הראשון והגדול ביותר, אם כי ודאי לא יתן את החסכון הגדול. החסכון הגדול יהיה אך ורק במדידה דירתית.

ציינו כאן שבגבעתיים יש מדידה ביתית מושלמת. אני רוצה לאשר שזה כך. המדידה היא מושלמת. אבל פרט לעובדה שקיימים מודדי מים, אין שום דבר יותר. כי למעשה אין משלמים לפי המדידה. אני לא רוצה לפרט את הבעיה. אמנם רושמים כמה פעמים בשנה את מצב המודדים.

כל חודשים.

מר ש. בן-צבי:

מר קנטור:

לקבוע מינימום שאף צרכן לא מגיע אליו, פירושו אי מדידת המינימום. המינימום הזה של גביעות, מעלה את התצרוכת פיר-קפיטל, יותר מאשר בתל-אביב, בלי מדידה. לכן אני אומר שאין מדידה. אני רוצה לציין שגביעות חייבה את עצמה השנה לעמוד בנסיון של יעילות מדידה ביתית. בבקשה, יבורך הנסיון, קבלנו אותו. אנו רואים את המצב בגביעות עד היום כאילו אין מדידה, וזהו המצב למעשה בכל גוש דן.

לשאלת ההפסדים הרצויים בערים. אני רוצה שיובן הנוסח של המלה פסד, או דלף. ישנו כאן דבר שאינו מובן. דבר המובן על כולנו הוא, שהדלף פירושו מה שזורם ברחובות מחורים בצנורות. אני רוצה להדגיש שאין זה המושג ההבולט המקובל בהפסדים או מה שקוראים בשם: פחת מים. פחת מים פירושו הפער שבין המים הנמדדים במקור, לבין הסך-הכול המים הנציתנים במדידה לצרכנים. זה המושג הכללי. ואם להתייחס למושג הזה, אין כל פחת בכל האיזור של גוש דן, לרבות כל הערים, לרבות תל-אביב. אין מדידה על איזה פחות. המושג המקובל - פחת מצנורות, דלף, הוא דבר קטן מאד. הוא מטתכם בגבולות של אחוזים מועטים.

רבותי. אתם צריכים לדעת שתל-אביב שותה כמויות של בין 5,000 ל-10,000 קוב מים לשעה. ואם מדברים על 30% פירושו - זרימה ברחובות של 1,000 עד 2,000 קוב מים לשעה. תארו לעצמכם את משמעות הדבר הזה. בירושלים היה פחת גדול. עד לפני שנתיים היה פחת עד כדי 40%. היה אמנם דלף בצנורות בגלל הרשת הפגומה. אבל הפחת העיקרי היה משום שהיה פחת, כי בירושלים מודדים את המים. היו הפסדים, והפחת ירד ל-25%, בגללהוצאה מהשימוש של הדוודים בגגות הבתים.

חבר הכנסת איכילוב שלא. מודד מים דירתי, אם צנצנים בו כל מיני אבנים וכו', זה יכול להיות גם לרעת הציבור. ב-90% זה רק לטובת הצרכן. ישנו כמעט רק מקרה אחד לפעת הצרכן, וברשת עירונית הוא לא קיים, אלא בשעת מחסור במים.

היו נדמה לי שלוש ועדות ולא אחת, שכולנו סיכמו את עבודתן בדוחות, ואני יכול הלמציא לוועדת הכספים את הדוחות הללו. כל בעיריות קיבלו את הדוחות על מסקנותיהם, דבר הפער הקיים בין הצריכה בירושלים, חיפה ואיזור גוש דן. הפער קיים, למרות שלקחנו פחות או יותר תנאים אשוריים לכל המקומות. במידה וכללנו את התעשיה, כללנו אותה בכל מקום. התעשיה באיזור חיפה איננה קטנה יחסית מאשר בתל-אביב. אולי קטנה יחסית מהתעשיה הקיימת בבני ברק, אבל לא קטנה יחסית מאשר בתל-אביב. ובכל זאת כמות הצריכה במים בחיפה וירושלים, קטנה לאין ערוך בגלל שתי סיבות. הראשונה - מדידת מים דירתי, והשנייה - מחיר מים גבוה יפי כמה מאשר בתל-אביב.

פ. אולמרט:

במודד הכללי שחיפה מקבלת פ, מקודות, ובמודדים הפרטיים קיים פחת?

מר קנטור:

הפחת קטן מאד והוא מסתובב בסביבות 10% + אחוזים ומינימום. הפחת הוא קטן מאד והוא פחת רגיל בכל מפעל מים.

הצריך נכון מר גוזני. המודדי הדירתי יש בו סטיות, אבל יש בו סטיות מוחלטות לגבי הצרכנים. וההרתעה מבזבז יש לו כל הכוח. כאשר הצרכן משלם לפי מודד המים, הוא איננו יודע אם מודד המים מזייף או לא. ובמאה אחוז שיש לדבר הזה כוח מרתיע. השאלה היא אחרת. האם המודד במבנהו כיום מסלף במאה אחוזים או לא צודק במאה אחוזים. אבל לגבי המדינה הוא צודק במאה אחוזים כי הוא מביא לחסכון מוחלט.

לגבי מצב הביצוע בגוש דן. מצב הביצוע של גוש דן לגבי הצרכנים. לא אגע כאן בענין מדידת המים, היות וכל ראשי העיריות הסכימו, פרט לתל-אביב, כולם קיבלו בחיוב את הצוים להקטנת כמות המים. אני לא אומר דבר על הביצוע שמר זיסמן העיר, שעיריית רמת-גן איננה נגשת לביצוע הצו שהטילו. בית חדש איננו כלול וקשור בצו, כי הוא קיים כבר שלוש שנים ושנתיים, ולא נותנים רשיון ללא מודד מים.

בענין איזורים מוגנים, אני כולל גם הקטנת השאיבה. פרט לעובדה שעם תל-אביב יש ויכוח על הקטנת המדידה, עדין קיים הויכוח באיזה שיעור צריכים להקטין את הניצול או להשתמש באמצעי מים מבחוץ. אני מדגיש לצערי, כי תל-אביב, אינני יודע מדוע היא לא שוכנעה. במעט שאין הידרואולוג בארץ אשר רואה, אם יימשך המצב הקיים, איננו רואה כל ברירה אלא שכל בארות תל-אביב דרומה מהירקון יוצאו כולן מכלל שימוש בגלל ההסלחה בשנים הקרובות ביותר. לאחר זאת עדין העיריה מתוכחת על הענין.

את הדברים האלה אני אומר בעקבות הצעת העיריה לשנות את התכנית של משטר השאיבה שהוצע על ידי מפעל המים. בזה אפי רוצה לעבור לשאלות שנשאלתי בישיבה האחרונה. נשאלתי שאלה: מה האפשרות המיידית לצמצום של צריכת המים. צמצום מיידית לא כולל מדידת מים.

ישנם שני סוגי בזבוזים בערים. האחת - תעשייה, והשניה - שירותים ציבוריים שקיימים. אפשר לחסוך בתעשייה. אבל לא ניתן לחסוך על ידי הפסקת אספקת המים לכמה שעות. כי אליבא דכולם, דבר זה מוכרח לגרום לבזבוז בערים. אם כי ידוע שבני-יורק למשל, בתקופה שהיתה מצוקת מים, היו איזורים שניתקו להם את המים למספר שעות. אצלם היה זה צעד הכרחי, ואין אנו סבורים שבמצב שלנו זה צעד הכרחי.

עכשיו ברצוני להשיב לשאלה העיקרית שנשאלתי והתחלתי לענות עליה, בענין הביוב. קיימנו על כך שיחה ממושכת עם מר שושני. במידה והוועדה תרצה ללמוד את הבעיה, אני מציע להזמין אותו.

מר ארליך אמר שלו היינו משקיעים 10 מליון לירות בבעיה זאת לבניית מכון טיהור, אפשר היה לקבל היום 70 מליון קוב מים לפחות.

מר ארליך: אמרתי שאת ה-20 מליון קוב של מודדי המים הדיוריים, צריכים להוסיף לכן, להקמת המכון לטיהור.

מר קנטור: אענה בשני חלקים. החלק האחד - השתלבות מערכת הביוב במוליך הארצי ומפעל הביוב של גוש דן.

מי הביוב כלולים בתכנית של ניצול המים של הרשת הארצית כולה. לצערנו אין אפשרות בעתיד לרכז מייד ובקנה מידה גדול. כי עצם הטענה היתה, איסוף וטיהור מי הביוב, זה פרוצס מיוחד של שנים רבות...

מר ארליך: ההצעה היא: 16 - 20 מליון קוב באיזור תל-אביב.

מר קנטור: זה בסוף 1959, אם תבוצע כל התענית, והעיריות תתחברנה למובילים הראשיים של הביוב, הגענו למערך הביוב עד 18 מליון קוב. בכדי שאפשר יהיה לנצל את ה-18 מליון קוב האלה, צריכים לבנות מפעל טיהור כולל חיבור למפעל הארצי, שיעלה בסביבות 40 מליון לירות. אני מוכן לתת את הפרוט, אבל אני לא רוצה להכנס כאן לבידורים. המספרים האלה בדוקים.

מר זיסמן: ישיתרון למי ביוב לחקלאות פי 5 או 6.

מר קנטור: מי הביוב בטיהור, הם סוג המים היקר ביותר הן בהשקאה והן במחיר ההתחלתי, זאת אומרת במקור פי-5. מי הביוב מוגבלים בשימוש בחקלאות, וכנראה שאם לכלול את היתרונות והחסרונות, הרי החסרונות עולים בהרבה על היתרונות בשימוש במי הביוב. תכנית הביוב היא להשקיע עוד כ-35 מליון לירות תוך 5 אולי 10 השנים הקרובות, על מנת להגיע לריכוז של 36 מליון קוב מים. ועדין רחוקה הדרך להגיע ל-60 - 70 מליון. לכן דרוש הרבה יותר זמן ואמצעים עצומים. כפי שאמרתי אותם קודם, בשביל להגיע לניצול של 40 מליון עם חיבור למערכת הארצית, נדרשת השקעה של 55 מליון לירות, ותקופת מיצויים לביצוע של 6 - 8 שנים. מכאן אתם רואים, שאין זה יכול לענות לצרכים המידיים.

אני מדגיש. נעשה כל מאמץ על מנת לנצל, אם בחקלאות או כל תכנית אחרת, את מי הביוב. ועל פרטים לא כדאי כאן להתעכב. אנו מטפלים במי הביוב באופן חלקי ובכל מקום. עיריית רמת-גן כללה חלק ממי הביוב לשימוש הפארק. הדבר נעשה בכל המקומות בארץ היכולים לקלוט מי ביוב.

שר החקלאות ק. לונז: אינני רוצה להערב בוויכוח הזה. אני רוצה להביע משאלה. שתוחש התקנת מודדי המים במידה המכסימלית, גם מבחינת ענייני המים במדיה, וגם מבחינת החישוב הכספי של העיריות. אני סבור שמים עולים בכסף. ואם העירייה מוציאה יותר מים, היא גם מבזבזת למעשה כסף, העולה על הכסף הדרוש להתקנת מודדי המים. אפילו רק מבחינה זאת היתה צריכה תל-אביב להתקין מודדי מים, מבלי לדבר על אובדן הנכס היקר של בארות המים בתל-אביב.

אני פונה, ומבקש שהעיריות תתחלבה להתקין את מודדי המים לפי הצור שניתן.

מר שבו: ברצוני לתקן שתי עובדות. מפני שמר ארליך עמד פה על הסכום שעיריית תל-אביב העבירה מהמקור של הכנסות המים, והוא אמר שזה רק 1,5 מליון לירות. אמסור ליו"ר הוועדה את הדוח. הסתמכתי על מספרים סתוך הדוח. מספרים אלה לא הוכחו ולא נסתרו באף שלב מכיוון שהם הוגשו על ידי אנשי עיריית תל-אביב. אני מבין שהטעות היתה אצל מר ארליך, שהוא לא שם לב שישנה הכנסה של 21 מליון ושל הוצאה של 13 - 14 מליון, אלא שהוא לקח גם בחשבון את ההוצאות הפיתוח, שזה סכום נוסף של 8 מליון שעליהם היו גם הכנסות נוספות. אם הוא ייעשה את החישוב יתקבל הסכום שאותו מסרתי.

מר גוזני הסתמך על הנסיון לחלק את התצרוכת בין גוש של בתים. ולצערי הרב, אותם המספרים המופיעים בדוח, הם גם כן מסתמכים על הודעותיהם של אנשי העירייה, הם הרבה יותר קטנים. מר גוזני אמר, עד - 195 ליטר, בו בזמן שהדוח קובע שבשנת 1957-58, התצרוכת, כולל מים לגינות הגיעה ל- 1142 ליטר. ואלה הם מספרים חשובים מאד.

רבותי, אנו עם משרד החקלאות עשינו הרבה דברים בענין עשינו. ואומר לכם את אשר עשינו. בשנת 1957 נתמנתה וועדה אשר שמעתם עליה, לבעיות משק המים העירוני. שר החקלאות ושר הפנים מינו את הוועדה, אשר הגישה בסיכום ישיבותיה מסקנות. והמסקנות - באופן סופי - אושרו על ידי שני השרים לפני כשבועיים, בשינויים מסויימים.

אני רוצה להדגיש מה הן הנקודות. הנקודות היו משק סגור, ובענין זה הוועדה פה-אחד והשר, אישרו את הכלל הזה. משק סגור פירושו של דבר, שכל ההכנסות מוקדשות לאותו המשק, אלא אם כן יש עודף בזה של כספים, שהוא לא דרוש לחידוש המשק ולפתוחו, ואפשר להעביר אותו. כי מה שמציע מר זיסמן זה ערבוב תחומים בין שני המשקים.

הבעיה השניה - מחירים תלולים, שעליהם דובר כבר, השרים החליטו והוועדה החליטה עליהם. שר הפנים מבכתבו לראש עיריית תל-אביב הציע תלילות גדולה מאד. על כל שני קוב 50%. לפי עדעור שהוגש לנו על ידי עיריית תל-אביב, אנו בודקים עכשיו אם זה לא יותר מדי. אולם הצענו גם הצעות אחרות שגם הן תהיינה לאחר שנה או שנתים. כי אין בארץ נסיון רב בזה. מה מידת התלילות צריכה להיות. אבל ברור לכולנו שזה יכול להיות הצד המרתיע ביותר, אם כי אנו מחפשים כל הזמן, ומבקשים מודדים דירתיים כדי לא לגרום ערול לאנשים מיעוטי יכולת המחזיקים בחדרים מועטים.

אלה הם הדברים שאנו עובדים עליהם. אנו סוברים שבעיריית תל-אביב המפעלים הציבוריים, כמות המפעלים למטרות ציבוריות, חינוך, נסיעות, בתי ספר, מוסדות ציבור, זה מגיע ל- 20% - 25%. אין על כך העדפה מדוייקת. ישנם אחרים שסוברים שאם יותקנו מודדים גם בשטחים אלה, הבלבול ייפסק.

מינסטרו בחודש אוקטובר את ראשי העיריות מגוש דן, ודנו בבעיות שונות. קיבלנו שורה של מסקנות, ומאז אנו מטפלים ביחד עם משרד החקלאות, ובשיתוף עם העיריות בעניינים הללו. אם כי שיתוף לא כל כך חם, משום שההצעות כבר משפיעות ומטילות חובות די גדולים גם על האוכלוסייה. כי ברור שמחיר המים יעלה בהרבה אם נוסיף לכך את המחיר של מודד המים, בין שישולם בצורה של אגרה נוספת, ובין שישולם בצורה של פקדון. זה יעלה לתושב, ובכחם הישינים יציע ודאי עד ל-100 לירות לדירה.

שר האוצר אינו מוכן מתקציב המדינה לתת פרוטה אחת, וגם העיריה לא תוכל לעשות זאת. השרים החליטו להתחיל בביתאין, ולראות מה תהיה ההצלחה במניעת בזבוז, וחסכון במים. רק אחרי פעולה זאת נצטרך לעבור לתעריפים.

אנו צריכים שהצמצום במים יחדור לתוך ההכרה הציבורית. אני מברך על ההתחלה של עירית תל-אביב, כי מנהל המים היה צריך להתחיל בדברים האלה.

מר בונימן:
אני רוצה לומר שקיבלנו אפילו את הסכמת האוצר להוציא כסף לתהמולה, לחסכון במים בכל הדרכים שפה דובר עליהם. נעשה זאת בחודשים הקרובים. אבל נראה לנו שבלי עזרה אקטיבית של עיריות, כל מאמץ לא ישא פרי.

אני חושב שאין עושים את המאמץ המינימלי בעירית תל-אביב, הנחוץ בתנאים האלה לעשות כדי לענות על העניין של מודדי מים ביתיים, ומר גוזני בדעה של מודדי מים ביתיים במשך כל השנים. אבל אין אנו נכנסים לזויכוח היסודי, אם מודדים ביתיים או דירתיים. אנו חושבים שבלי כל עזרה כספית, אפשר לבצע את הצעד הזה בתל-אביב.

בזה שנוכל במשך 18 חודשים החל מה-1.1.59 לעשות את 25,000 מודדי המים הביתיים בעיר תל-אביב, בלי זה כמובן גם עירית רמת-גן לא תעשה את זה, איננו יכולים לעשות את המינימום של חסכון במים. אין האמצעים האלמנטריים לכך.

אנו מבקשים את שרת הכנסת לכך, שהצעד המינימלי הזה ייעשה, וייעשה באחת הדרכים שעירית תל-אביב פה ציטטה אותן.

היו"ר ב. אבניאל:
לפנינו עומדת בעיה, מה הן הדרכים כדי להביא לצמצום תצרוכת המים ולחסכון.

אני מציע שמספר חברים יתנדבו. והם יחד עם המומחים של משרד החקלאות, ואולי גם משרד הפנים, תוף שבועים יביאו בפנינו 4 - 5 המלצות. שמענו כאן סקירות מאלפות, יש בידינו שצ של חומר.

ע. איכילוב: אני מציע להטיל זאת על ועדת המשנה לחוק המים.

היו"ר ב. אבניאל:
אנו מטילים על ועדת המשנה לחוק המים, אשר כבר התמחתה בזה וגמרה את החוק, שתוף שבועים תביא לנו את המלצותיה.

אני מודה לכל הנוכחים.